

Perspective comparate privind taxarea în Uniunea Europeană

August 2012

-
- ✧ Primele efecte ale crizei globale pe latura veniturilor s-au simțit în 2008, iar creșterea economică a UE a devenit negativă în anul următor.
-
- ✧ Cel mai scăzut nivel al impozitării a fost înregistrat în anul 2009, măsurile de consolidare și o recuperare modestă a creșterii economice ajutând la stabilizarea veniturilor bugetare la nivelul anului 2010. Si în 2011- 2012 politica fiscală este puternic influențată de efectele crizei economice declanșate în 2008.
-
- ✧ Cotele impozitului pe consum și ale impozitului pe venit au crescut semnificativ începând cu anul 2009, simultan cu reducerea, într-un ritm mai scăzut, a cotelor impozitului pe profit, cu ușoară tendință de creștere începând cu anul 2012.
-
- ✧ Se observă o ușoară modificare în componența veniturilor fiscale la nivelul anilor 2011 și 2012, în comparație cu 2010.
-
- ✧ Statele membre au majorat impozitele în vederea urgentării consolidării fiscale.
 1. Marea majoritate a recurs la mărirea **impozitului pe venit**, în special prin salturi ale cotelor de impozitare.
 2. Față de 2010, când **contribuțiile sociale** au rămas neschimbate în majoritatea SM¹, acestea s-au modificat considerabil în 2011 - 2012, printr-o serie de creșteri.
 3. Anumite state au redus **impozitul pe profit**, în timp ce altele l-au crescut, în special la marile corporații.
 4. Nivelul **câștigurilor din capital** a fost satisfăcător până în anul 2007, ulterior însă începe să scadă sub impactul recesiunii și al reducerii cotelor. La ora actuală există diferențe mari în impozitarea câștigurilor din capital la nivelul UE.
 5. Între 2011 și 2012 un număr mare de state membre a crescut cota **TVA**.
 6. **Accizele** au fost majorate în majoritatea SM, în special prin modificări ale cotelor, atât pentru produse energetice, energie electrică, alcool, cât și pentru țigări.
 7. **Taxele de mediu** capătă o importanță tot mai mare în contextul crizei actuale, considerându-se că o majorare a acestora ar putea crea posibilitatea reducerii impozitelor pe forța de muncă, stimulând astfel ocuparea forței de muncă și îmbunătățind calitatea mediului.
 8. Regimul fiscal al **proprietăților imobiliare** stârnește o atenție tot mai mare din partea factorilor de decizie politică. Si în acest caz, nivelul veniturilor diferă substanțial între SM.
-
- ✧ În 2012 impactul măsurilor discreționare pe partea de venituri este așteptat să crească la 0,9% din PIB față de 0,5% din PIB pe latura cheltuielilor.
-

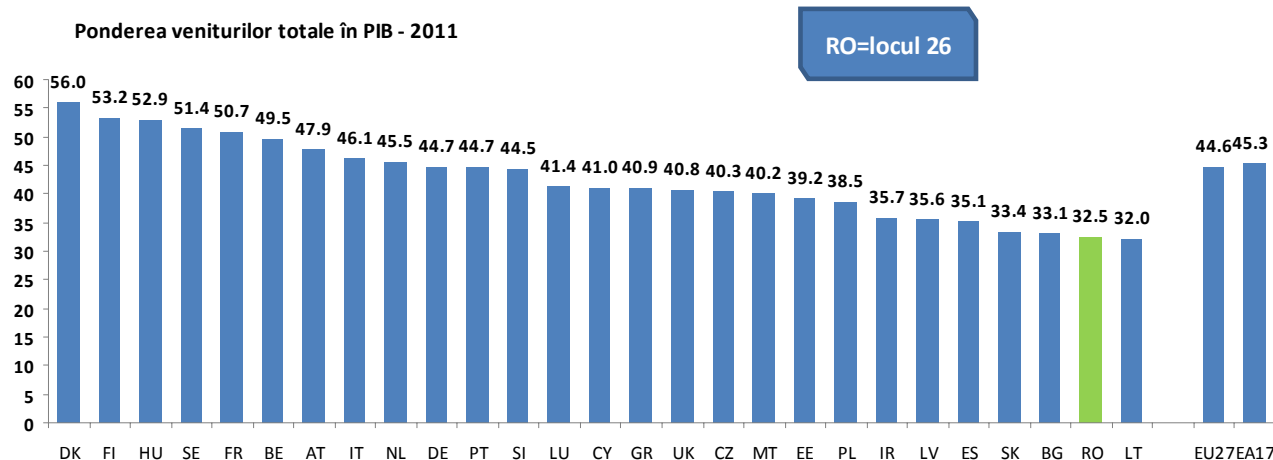
**DIRECȚIA GENERALĂ DE ANALIZĂ MACROECONOMICĂ
ȘI POLITICI FINANCIARE**

BE	Belgia
BG	Bulgaria
CZ	Cehia
DK	Danemarca
DE	Germania
EE	Estonia
IE	Irlanda
EL/GR	Grecia
ES	Spania
FR	Franta
IT	Italia
CY	Cipru
LV	Letonia
LT	Lituania
LU	Luxemburg
HU	Ungaria
MT	Malta
NL	Olanda
AT	Austria
PL	Polonia
PT	Portugalia
RO	România
SI	Slovenia
SK	Slovacia
FI	Finlanda
SE	Suedia
UK	Regatul Unit
EA	Zona Euro
UE27	Uniunea Europeană
NMS12	Noile state membre
SM	Statele membre UE

Nivelul taxării și trenduri pe termen lung

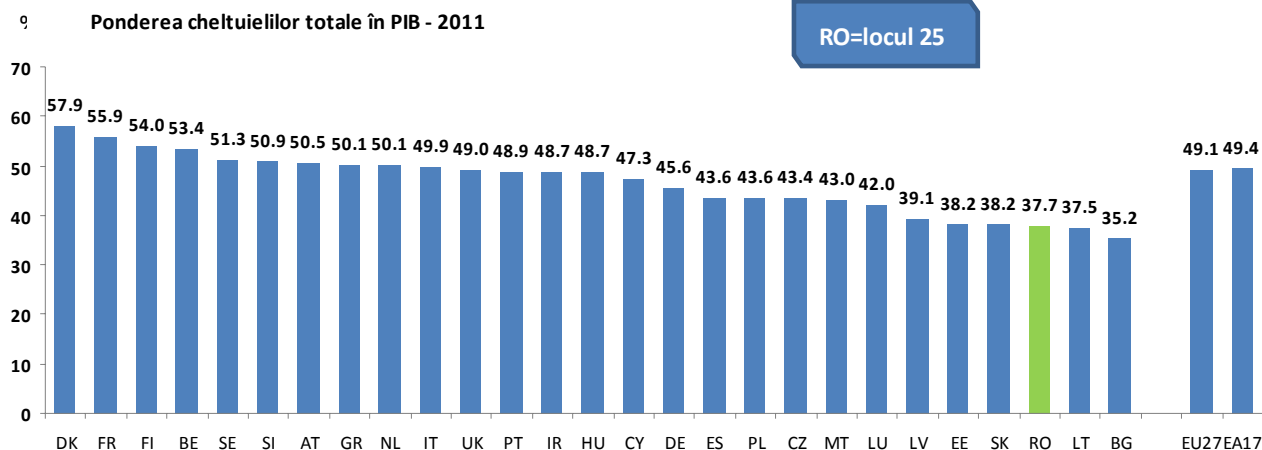
La nivelul anului 2010, ponderea taxelor și contribuțiilor sociale în EU27 a atins 38,4% din PIB, cu mult peste nivelurile înregistrate de SUA și Japonia, iar acest nivel este ridicat și în comparație cu alte țări dezvoltate. Țările mai puțin dezvoltate sunt caracterizate de rate de taxare relativ mici.

Acest trend nu este nou pentru UE. Rolul sectorului public a căpătat importanță tot mai mare, atingând un nivel maxim al impozitării în 1970. La sfârșitul anilor '90, Tratatul de la Maastricht și mai apoi Pactul de Stabilitate și Creștere au determinat SM să adopte o serie de măsuri de consolidare fiscală. Deși au fost tentative de reducere a poverii fiscale, acestea s-au dovedit temporare sub necesitatea reducerii deficitului guvernamental. Astfel un nou **vârf al impozitării** a fost atins **în anul 2007**. Primele efecte ale crizei globale pe latura veniturilor s-au simțit în 2008, chiar dacă rata de creștere economică a UE a devenit negativă abia în anul următor. Acele țări care au recurs la reduceri ale cotelor de impozitare, au vizat reduceri ale impozitării forței de muncă și capitalului. Cel mai **scăzut nivel al impozitării** a fost înregistrat **în anul 2009**, măsurile de consolidare și o recuperare modestă a creșterii economice ajutând la stabilizarea veniturilor bugetare la nivelul anului 2010. Cotele impozitului pe consum (TVA și accizele), precum și cotele impozitului pe venit au crescut semnificativ începând cu anul 2009. În ceea ce privește impozitul pe profit, cotele au continuat să scadă și după anul 2009, dar într-un ritm mai scăzut față de începutul decadei, iar în 2012 media UE a început chiar să crească marginal. În ansamblu, **ponderea impozitării în PIB** a scăzut în anul 2010 cu 1,4% față de anul 2000 și cu 0,2% față de anul 2009.

Comparând *veniturile bugetare ajustate ciclic cu cele efective*, se poate observa efectul ciclului economic asupra evoluțiilor acestor tipuri de venituri. Dacă creșterea veniturilor din perioada 1995-1999 s-a datorat majorării cotelor, în perioada 2004-2006 aceasta s-a datorat exclusiv ciclului economic. Ponderea impozitării în PIB arată o reducere structurală în perioada crizei economice și financiare (2007-2008), cu o inversare a trendului în perioada 2009-2010, ca urmare a creșterii cotelor la TVA și la impozitul pe venit.

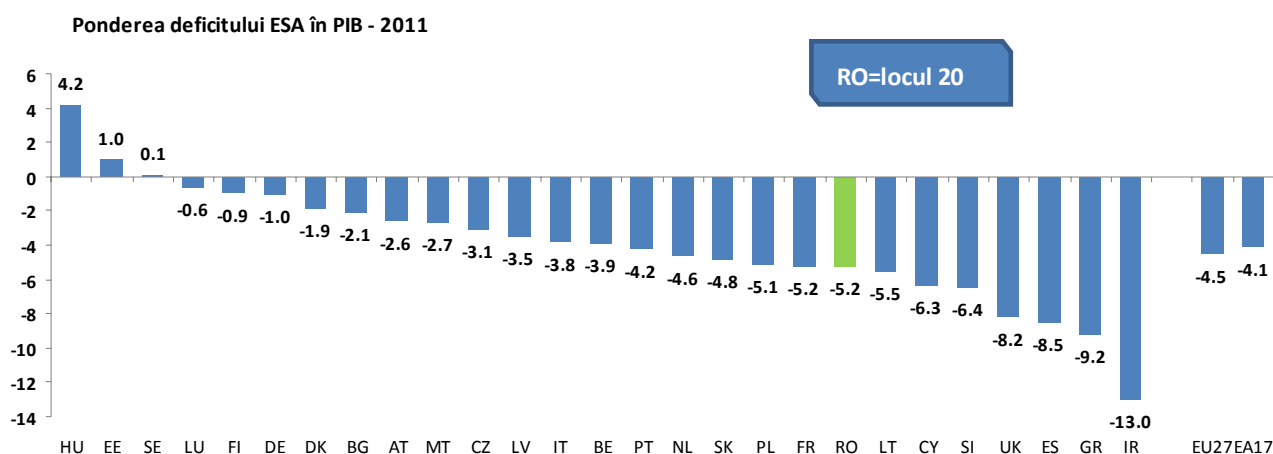
DIRECȚIA GENERALĂ DE ANALIZĂ MACROECONOMICĂ ȘI POLITICI FINANCIARE

În ceea ce privește *prognoza UE* referitor la veniturile bugetare, se așteaptă o creștere a acestora până în anul 2013. Pe latura cheltuielilor s-a înregistrat tot un trend pozitiv în perioada 2007-2010, trend inversat începând cu anul 2011 care se așteaptă să continue și în 2013.

Povara fiscală diferă semnificativ la nivelul SM. Danemarca este statul cu cel mai înalt nivel al poverii fiscale, de 47,6% din PIB, la polul opus situându-se Lituania cu o pondere de 27,1% din PIB. Astfel, povara fiscală a statului cu cel mai înalt nivel al impozitării este cu 75% superioară celui cu impozitarea cea mai redusă. Aceste discrepante majore rezidă în special din politicile sociale adoptate², din factorii tehnici³ și din fenomenul de evaziune fiscală.

De la începutul secolului până în anul 2007 s-a înregistrat o tendință de convergență a ponderii impozitării, tendință care s-a schimbat în perioada 2008-2010, ca urmare a diferitelor grade în care recesiunea a afectat SM, dar și a politicilor pe care acestea l-au adoptat în timpul crizei economice.

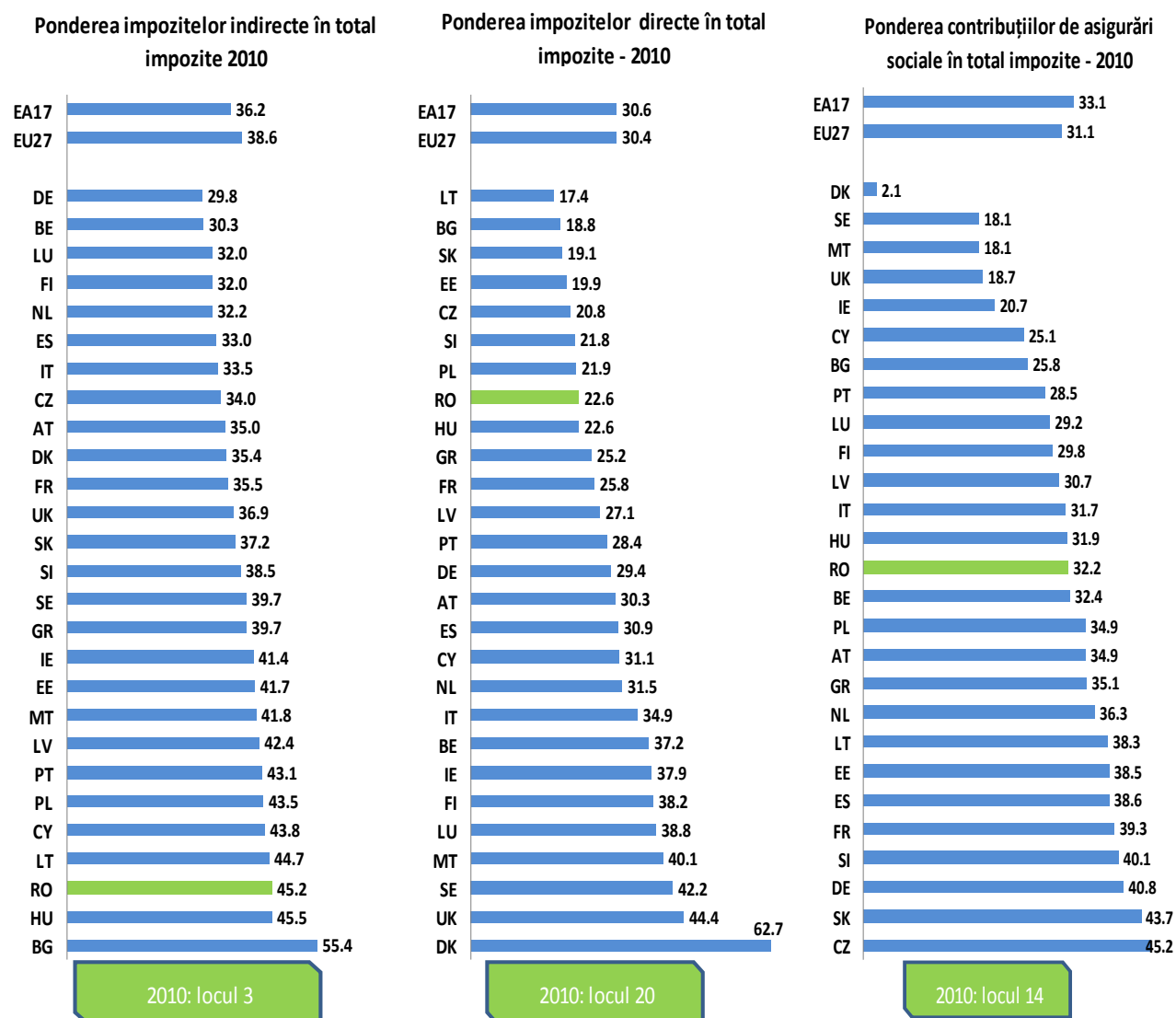
² în domeniul pensiilor, sănătății, educației

³ Unele State Membre oferă asistență socială sau economică prin intermediul reducerii de taxe mai degrabă decât prin intermediul cheltuielilor directe

DIRECȚIA GENERALĂ DE ANALIZĂ MACROECONOMICĂ ȘI POLITICI FINANCIARE

Structura veniturilor pe tipuri de impozite

Impozitele sunt tradițional clasificate în **directe** și **indirecte**, primul grup permițând o mai mare redistribuire, atâta timp cât pentru cele indirecte este imposibilă introducerea progresivității. De aceea preponderența taxării directe, mult mai vizibilă electoratului, tinde să fie mai pronunțată în țările cu obiective specifice în ceea ce privește politica socială. Contribuțiile sociale, se află, de regulă, în strânsă legătură cu asigurările sociale (pensii, șomaj și sănătate). Dacă la nivelul UE15, ponderile impozitelor directe, indirecte și a contribuțiilor sociale sunt relativ egale, în NMS12 se observă o pondere mai mică a impozitării directe. Cea mai mică pondere a impozitelor directe în total impozite la nivelul anului 2010 o are Lituania (numai 17,4%⁴), urmată de Bulgaria (18,8%) și Slovacia (19,1%)⁵. Toate aceste țări au adoptat sisteme de impozitare cu cote fixe care conduc la o reducere puternică a impozitelor directe față de cele indirecte. La nivelul UE15, sistemul de impozitare din Germania și Franța, care pune accent pe contribuțiile de asigurări sociale reprezintă opusul celui din Danemarca, Suedia și Regatul Unit, unde ponderea contribuțiilor sociale în totalul veniturilor este redusă⁶.

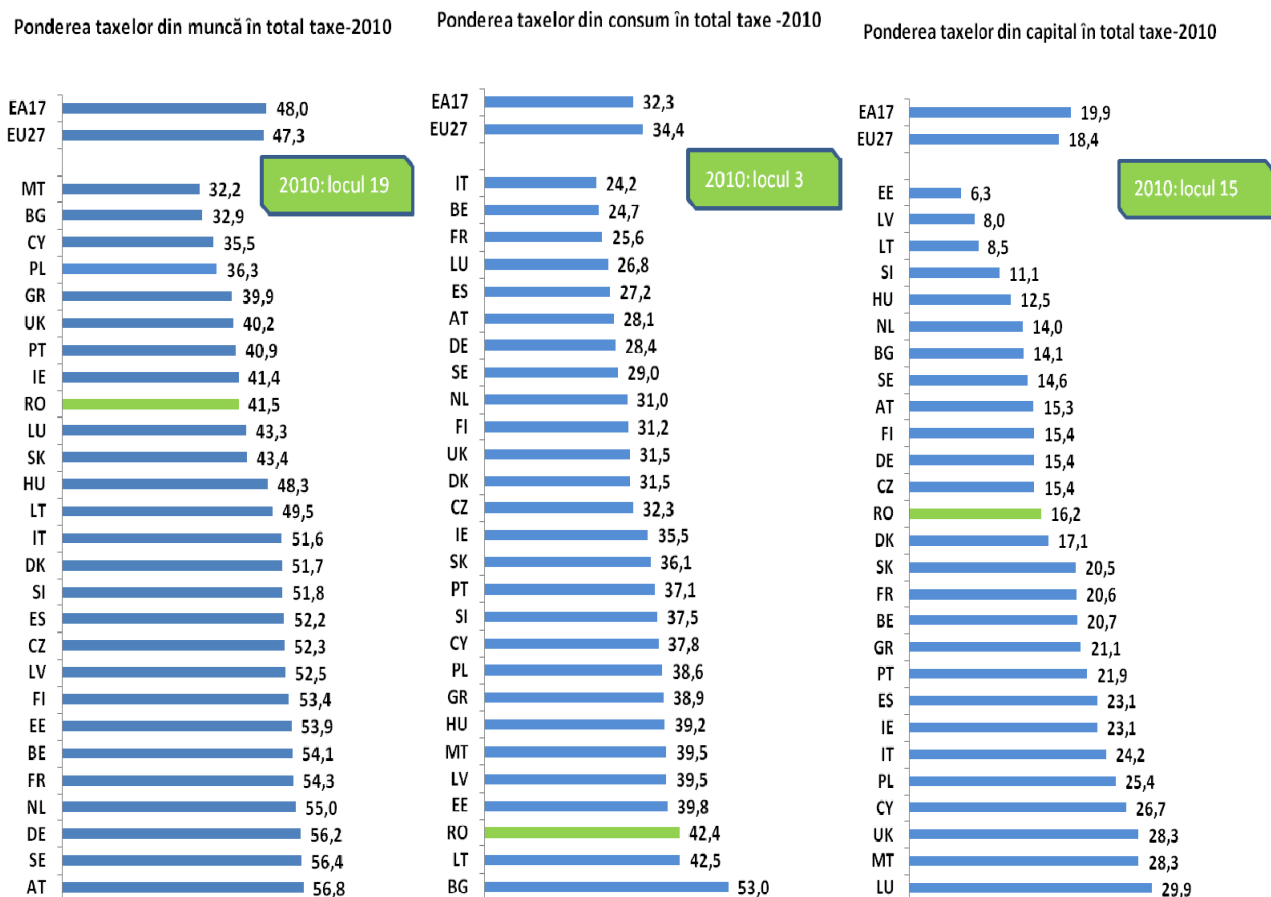
⁴ De la 31% în anul 2008

⁵ Țări care împreună cu România pun accent pe impozitarea indirectă

⁶ Accentul în aceste state este pus pe impozitele directe

DIRECȚIA GENERALĂ DE ANALIZĂ MACROECONOMICĂ ȘI POLITICI FINANCIARE

Există diferențe semnificative între SM și în ceea ce privește povara fiscală în funcție de *bazele de impozitare*. Deși cele mai importante taxe indirecte sunt armonizate, există diferențe semnificative în ceea ce privește taxele pe consum. În ansamblu, impozitele percepute pe veniturile forței de muncă reprezintă cea mai importantă sursă a veniturilor, contribuind cu aproape 50% din venituri, urmate de impozitele pe consum și capital.

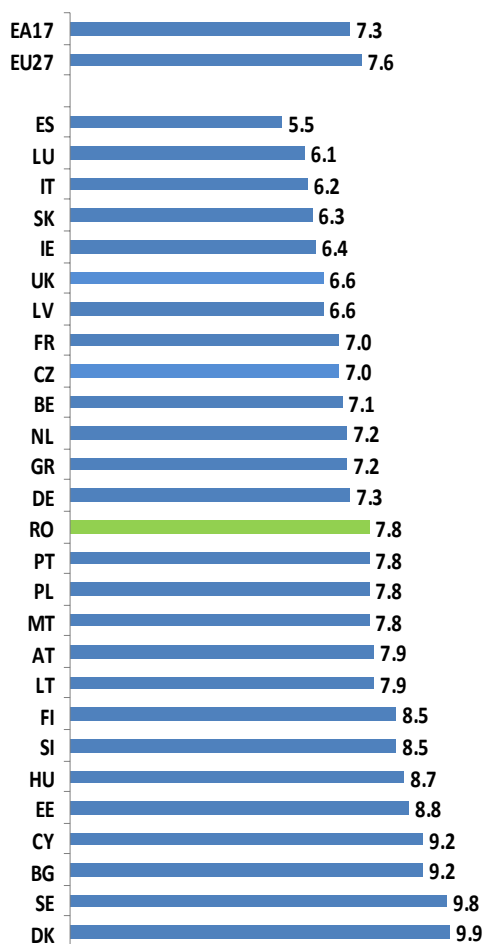

Impozitarea consumului

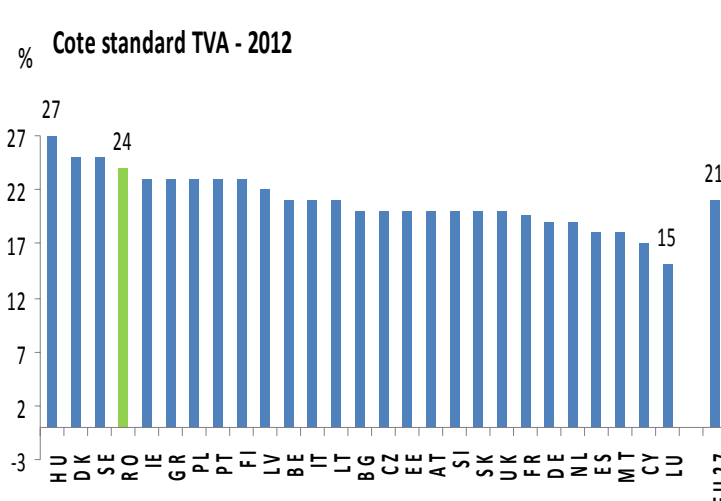
Un domeniu care de la debutul crizei economice și financiare a avut un impact puternic a fost impozitarea consumului. Datele arată că taxele de consum, care au fost pe un trend descendent începând cu 2007, au crescut brusc în anul 2010. În ultimii patru ani s-au înregistrat creșteri ridicate ale cotelor la *TVA*. Cu toate acestea, doar jumătate din veniturile teoretice din TVA sunt colectate. Între 2011 și 2012 un număr mare de state membre a crescut cota TVA. Portugalia a majorat TVA la 23%, Regatul Unit de la 17,5% la 20%, Cipru și Irlanda de la 17% la 23%. Majorări cu 1 p.p. au avut loc și în Letonia, Polonia, Slovacia și Italia. Totuși anumite țări au cote de TVA diferențiate⁷. În Ungaria, Danemarca și Franța atât majorarea TVA, cât și măsurile de lărgire a bazei de impozitare au fost menite să transfere povara fiscală de la factorul muncă și capital către consum, în vreme ce în restul statelor membre, majorările au fost realizate în vederea creșterii veniturilor fiscale.

⁷ Ponderi diferite pe bunuri și anumite servicii în Franța, pe serviciile de turism în Bulgaria

Ponderea TVA în PIB - 2010

2009: locul 20 / 2010: locul 14

În anii 2011 și 2012, nivelul **accizelor** a crescut semnificativ în majoritatea statelor membre, mai ales prin creșterea cotelor standard. În câteva NMS, accizele pentru combustibilii utilizați în transport, electricitate, țigări și alcool au fost considerabil crescute. Au fost mărite accizele și la energie și alte taxe de mediu în anumite state. S-au introdus: taxă pe combustibilul nuclear - Germania, taxă la bilete de avion pentru avioanele care pleacă de pe aeroporturile interne - Germania și Austria, taxă pe emisiile de CO₂ - Irlanda. Austria, Belgia și Olanda au luat în calcul și emisiile de gaze în ce privește înmatricularea autovehiculelor. Letonia a introdus o taxă pe autovehiculele deținute de persoane juridice și a crescut taxele la autovehiculele de lux și la cele cu mare capacitate cilindrică. În România a fost introdusă taxa de poluare. Accizele la țigări și alcool au fost mărite într-un număr mare de state printre care și România⁸.

⁸ în acord cu calendarul convenit

DIRECȚIA GENERALĂ DE ANALIZĂ MACROECONOMICĂ ȘI POLITICI FINANCIARE

Modificări fiscale în 2011 și 2012			
		Cote	Baza de impozitare și regimuri speciale
Impozitul pe venit	Creștere	BE, DK, CY, FI, EL, ES, IE, IT, LU*, NL, PT	AT, BE, CZ*, DK, FI, FR, EL, HU, IE, PL, PT, SK, UK
	Scădere	FI, HU, LV, NL	CZ, DK, EE, FI, DE, ES, HU, IE, LV, MT, NL, SE, UK
Impozitul pe profit	Creștere	FR, PT	CZ, AT, BE, DK, HU
	Scădere	UK, FI, EL, SI, NL	ES, HU, IT, LT, LU, UK
Contribuții de asigurări sociale	Creștere	AT, BG, CY, FR, EL, HU, LV, PL, PT, UK	SK
	Scădere	FR, DE	CZ
TVA	Creștere	PT, UK, CY, IE, HU, LV, PL, SK, IT, FR, BG, EL, CZ	AT, BE, BG, CY, DK, EL, FI, LV, NL, PL, PT
	Scădere		CY, EL, ES, LT
Accize	Creștere	AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, FI, FR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, UK	DK, LV, PL
	Scădere	SI	
Impozitul pe proprietate	Creștere	EL, ES, LT, PT, UK	IT, LT, LV
	Scădere	NL	

* Creștere temporară în anul 2011

Tabelul cuprinde modificările de impozitare implementate în 2011 și 2012, inclusiv măsurile temporare, dar semnificative. Modificările minore nu sunt cuprinse. Introducerea de noi taxe a fost introdusă la modificarea cotelor.

Sursa: Comisia Europeană

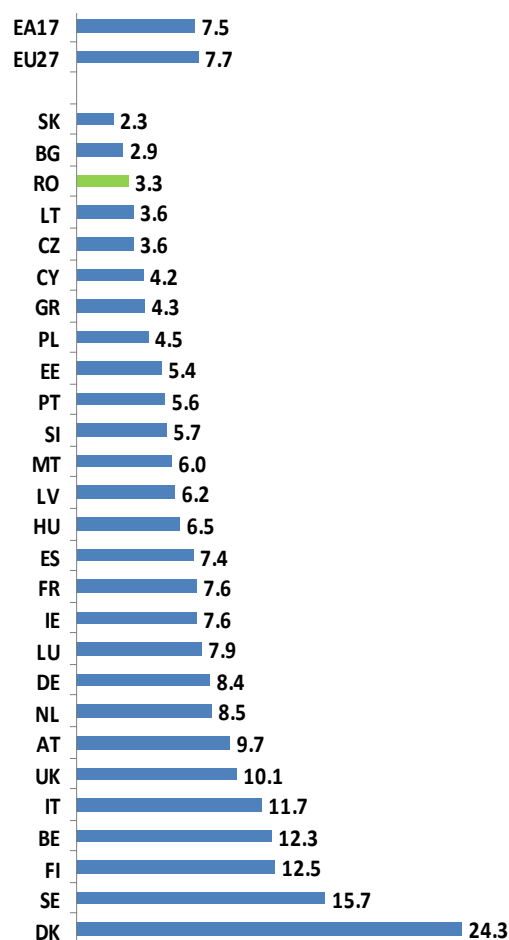
Impozitarea forței de muncă

Sarcina fiscală asupra forței de muncă a crescut în 2010, inversând tendința anterioară, nivelul și ritmul de creștere al consumului fiind diferit în întreaga UE. Noile state membre au, în general, cotele impozitului pe venit sub media UE. Impozitarea forței de muncă este compusă în principal din **impozitul pe venit** și din **contribuțiile la asigurări sociale**. Cele mai **scăzute rate** de impozitare sunt observate în Bulgaria, Cehia, Lituania și România. Există o tendință de creștere a cotelor impozitului pe venit ca urmare a crizei. Cu toate acestea impozitul pe venit reprezintă doar o treime din impozitul pe forța de muncă. Începând cu anul 2000 s-au înregistrat o serie de reduceri ale impozitului pe venitul din salarii, iar în perioada crizei au fost implementate măsuri speciale pentru cei cu venituri reduse. În perioada 2011-2012, aproape jumătate din SM au modificat substanțial, deși temporar, cotele impozitului pe venit. Marea majoritate a SM a apelat la majorarea cotelor, temporar sau la introducerea suprataxelor pe veniturile mari. Unele state au redus sarcina fiscală privind impozitul pe venit și s-au orientat către metode de stimulare a forței de muncă. Ținta este orientată către grupuri vulnerabile și presupune în principal modificări ale bazei de impozitare. Măsuri: - reducerea beneficiilor sociale pentru lucrătorii în vârstă - Austria și Olanda, - micșorarea poverii fiscale pentru întreaga forță de muncă - Finlanda și Germania, - măsuri speciale de impozitare pentru părinții întreținători de copii - Germania, Cehia, Ungaria și Malta, - facilitarea deductibilității impozitelor pentru cheltuielile cu îngrijirea copilului - Germania, - creșterea alocațiilor pentru copii și acordarea deduceri pentru familiile cu minim trei copii - Cehia și Ungaria, - ajutoare acordate categoriilor cu venituri mici și medii, prin creșterea deducerilor și alocațiilor - Belgia, Finlanda, Irlanda și Ungaria, - îmbunătățirea stocului de capital uman - Italia și Irlanda⁹. În UE rata medie a impozitului pe venit a crescut ușor cu 0,2 pp, în perioada 2010-2012, de la 37,9% la 38,1%. În timp ce scăderea din 2011 a fost în principal rezultatul reformei din Ungaria, creșterea din 2012 este determinată de creșterile temporare de impozit în Cipru și Spania. Cea mai mare creștere a fost înregistrată în **Spania**, de la 43% în 2010 la 52% în 2012.

⁹ Pentru a atrage persoane bine instruite Irlanda acordă persoanelor nerezidente o scutire la plata impozitului pe venit de 30% din salariu cuprins între 75000 eur și 500000 eur, cu condiția ca aceștia să-și desfășoare activitatea pe o perioadă cuprinsă între 1 și 5 ani în interiorul țării.

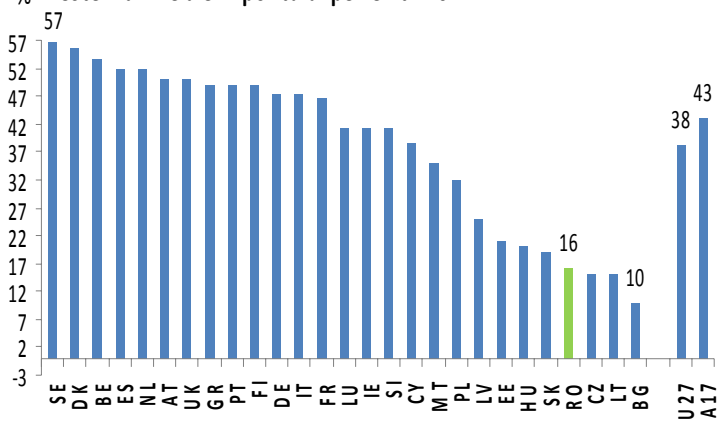
DIRECȚIA GENERALĂ DE ANALIZĂ MACROECONOMICĂ ȘI POLITICI FINANCIARE

Ponderea impozitului pe venit în PIB - 2010

2009: locul 25 / 2010: locul 25

% Cote maxime ale impozitului pe venit - 2012

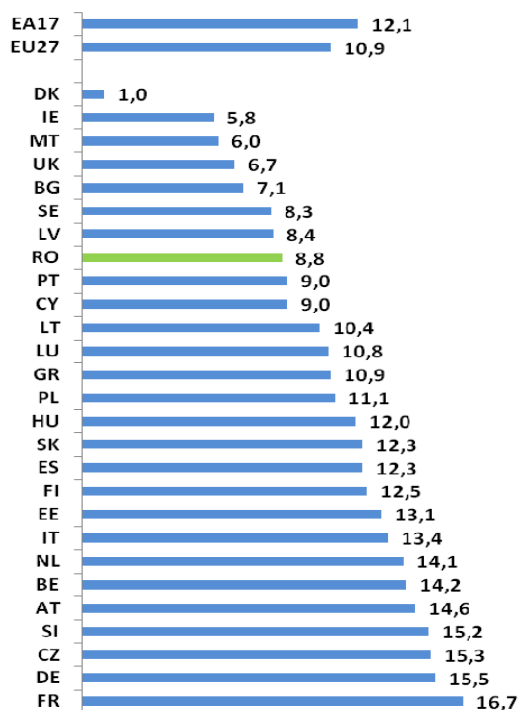

Față de 2010, când **contribuțiile de asigurări sociale** au rămas neschimbate în majoritatea SM¹⁰, acestea s-au majorat considerabil în 2011 și mai ales în 2012. Aceste creșteri au fost efectuate, atât pe grupuri specifice, cât și global. Cotele standard au fost mărite în Grecia, Letonia și Regatul Unit. Sporirea contribuțiilor de asigurări sociale a fost înregistrată în Bulgaria la contribuția pentru pensii, în Franța, în Ungaria pentru asigurări de sănătate și în Polonia pentru contribuții ale persoanelor cu dizabilități. Majorări pe diferite categorii de salariați au fost înregistrate în Austria pentru fermieri și șomeri, iar în Portugalia pentru funcționarii publici. Alte creșteri sub forma amendării bazei de impozitare au fost efectuate în Cipru și Slovacia. Singura **excepție** o constituie Germania, care a micșorat contribuția la asigurarea de pensii de la 19,9% la 19,6% de la 1 ianuarie 2012.

¹⁰ doar în Bulgaria și Ungaria au avut scăderi ale contribuțiilor

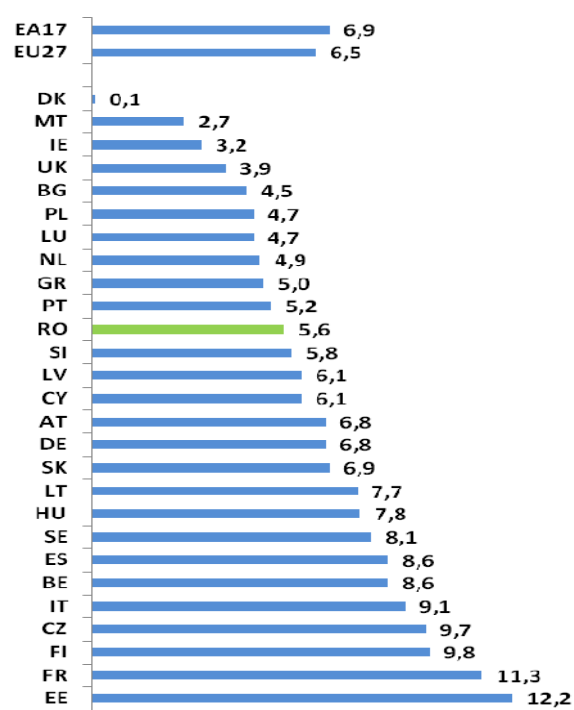
DIRECȚIA GENERALĂ DE ANALIZĂ MACROECONOMICĂ ȘI POLITICI FINANCIARE

Ponderea contribuțiilor de asigurări sociale
în PIB - 2010

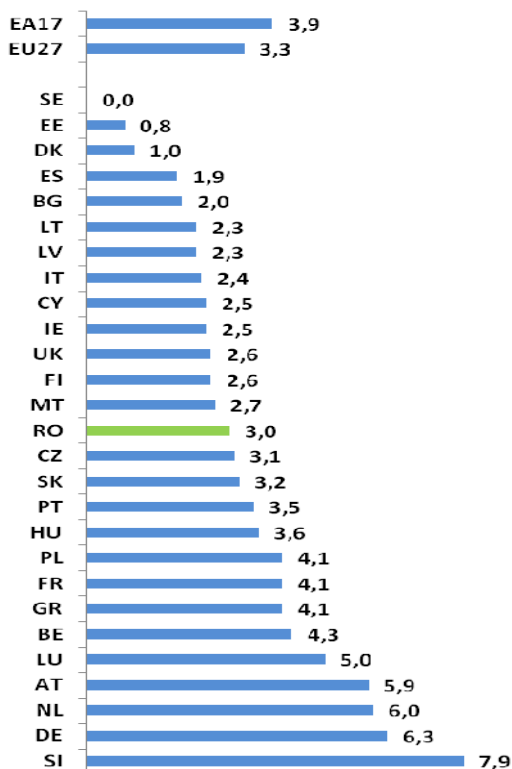
2009: locul 18 / 2010: locul 20

Ponderea contribuțiilor plătite de angajatori
în PIB - 2010

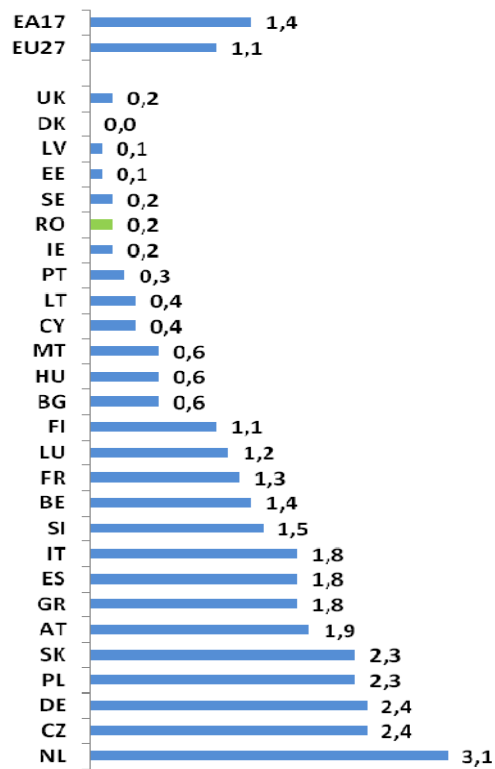
2010: locul 13

Ponderea contribuțiilor plătite de angajați
în PIB-2010

2010: locul 13

Ponderea contribuțiilor plătite de
persoanele independente în PIB-2010

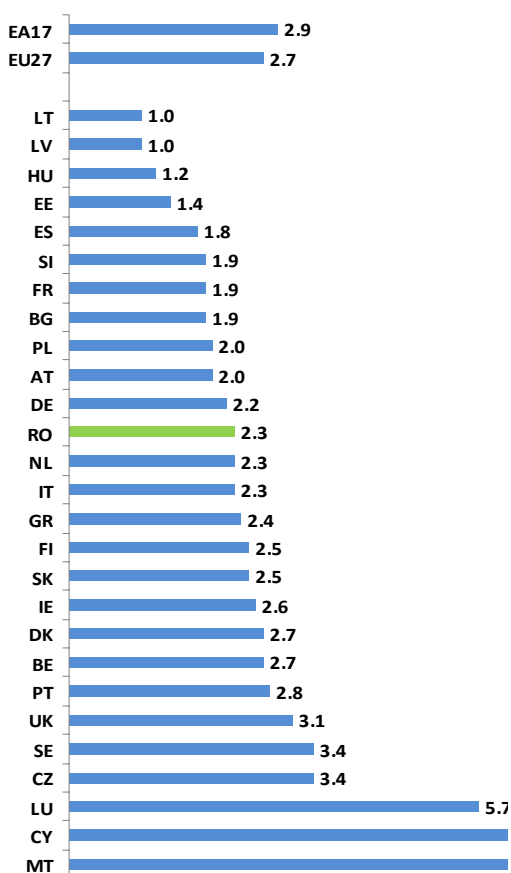

2010: locul 13

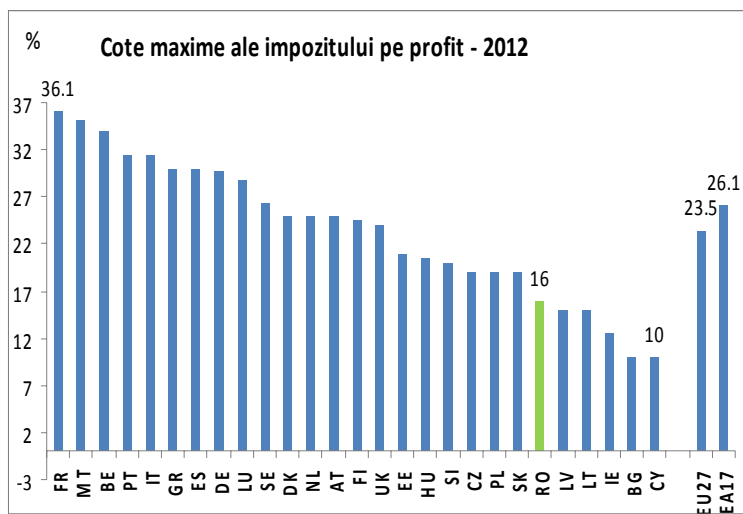
Impozitarea capitalului

Criza a încetinit tendința de reducere a cotelor **impozitului pe profit**, prin introducerea unor suprataxe în mai multe țări care au dus la o stabilizare a mediei UE27 în 2012 și chiar la o ușoară creștere în zona euro. Cotele impozitului pe profit variază între 10% (în Bulgaria și Cipru) și 36,1% în Franța, deși diferența dintre minim și maxim a scăzut începând cu anul 1995. *Regatul Unit* a redus cota mică de impozitare corporativă la 20%, iar rata cea mai mare a fost redusă de 2 ori până la nivelul de 24%. Finlanda a redus cota impozitului pe profit de la 26 la 24,5%. În *Grecia*, rata legală este redusă de la 25% în 2009, la 24% în 2010 și respectiv 20% în 2011. *Franța și Portugalia* sunt singurele țări care au mărit cota de impozit pe profit în 2012. Se poate spune că în medie, cota maximă a impozitului pe profit a scăzut în SM ale UE în perioada 2010-2012 cu 2 puncte procentuale de la 23,7% în 2010 la 23,5% în 2012. Totodată, au fost implementate și modificări în baza de impozitare.

Ponderea impozitului pe profit în PIB - 2010

2009: locul 8 și 2010: locul 16

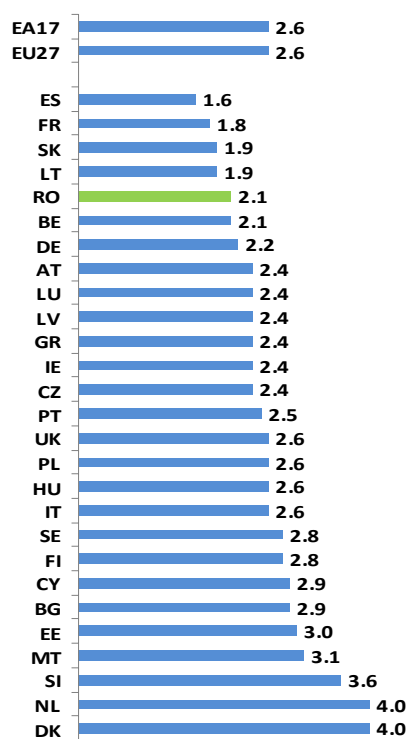
Nivelul **câștigurilor din capital** a fost satisfăcător până în anul 2007, însă acesta a început să scadă sub impactul recesiunii și al reducerii cotelor. La ora actuală există diferențe mari în impozitarea câștigurilor din capital la nivelul UE- măsurile adoptate în perioada 2011-2012 au condus la sporirea poverii fiscale. În Austria, începând cu anul 2011 se aplică o taxă de reținere de 25% câștigurilor din activele financiare, în timp ce în alte țări măsurile vizează în special creșterea cotei de impozitare (Belgia, Cipru, Finlanda).

Taxe de mediu

Taxe de mediu au jucat un rol important în debaterile politice, în contextul crizei, considerându-se că o majorare a acestora ar putea crea posibilitatea reducerii impozitelor pe forța de muncă, stimulând astfel ocuparea forței de muncă și îmbunătățind calitatea mediului. Pentru perioada 2000-2010, există modificări diferite ca sens în compoziția taxelor de mediu la nivelul UE. Cea mai mare parte a ponderii taxelor din energie se bazează pe combustibilul de transport, importanța acestora variind între SM de la mai mult de 90% în Letonia, Lituania, Bulgaria și Luxemburg, la sub 50% în Danemarca și Suedia.

Taxe de mediu în mod oficial numite "impozite legate de mediu". Principalele exemple de astfel de impozite sunt accizele la produsele energetice, taxele pe autovehicule de transport, precum și taxele de poluare.

Ponderea taxelor de mediu în PIB-2010

2010: locul 23

Impozitele și taxele pe proprietate

Regimul fiscal al proprietăților imobiliare stârnește o atenție tot mai mare din partea factorilor de decizie politică. Nivelul veniturilor diferă substanțial între SM, astfel că în țările unde nivelul de taxare este cel mai scăzut veniturile sunt aproape de 12 ori mai mici (Estonia 0,4% din PIB) decât în țările cu cel mai înalt nivel de impozitare (Regatul Unit 4,2% din PIB).

Marele impact al boom-ului din perioada de creștere economică ridică problema dacă impozitele pe proprietate ar putea fi folosite ca un instrument în restricționarea creșterii prețurilor bunurilor imobiliare în perioada de relansare economică. Avantajul folosirii impozitelor pe proprietate ar fi că politica monetară nu reprezintă un instrument eficient în acest scop, de cele mai multe ori ciclul prețurilor imobiliare necorelându-se cu ciclul de afaceri. Mai mult decât atât perioada "balonului imobiliar" are ca efect scumpirea costului de finanțare prin creșterea ratelor dobânzilor. Aceste impozite reprezintă un avantaj deținut de autorități atunci când se vrea scăderea veniturilor, permițând reducerea altor taxe. Deși ar fi mult mai ușor ca în perioada de

Ponderea taxelor pe proprietate în veniturile fiscale varia de la 1% la 11,9% la nivelul anului 2010. Din punctul de vedere al *impozitelor pe proprietăți imobiliare* la nivelul anului 2010, România se află pe locul 10 (0,7% din PIB), după Regatul Unit (3,4% din PIB), Franța (2,3% din PIB) și Danemarca (1,4% din PIB). Practic, România se situează aproape de media UE-27 de 0,74%. Din punctul de vedere al ponderii în PIB a *impozitelor pe tranzacții imobiliare*, România se situează printre ultimele locuri (0,2%), mult sub media UE de 0,6%. Pe primele locuri se află Belgia (1,8%), Italia (1,3%),

DIRECȚIA GENERALĂ DE ANALIZĂ MACROECONOMICĂ ȘI POLITICI FINANCIARE

*boom economic să se crească **impozitele pe tranzacții imobiliare** decât **impozitele pe proprietate**, prin această metodă fiind afectat un procent mai mic al populației (cei care vând și cumpără), totuși și aici există un risc și anume acela al descurajării tranzacțiilor imobiliare. **În general, un echilibru între impozitele pe proprietăți imobiliare și taxele pe tranzacții imobiliare pare a fi greu de obținut, întrucât acestea din urmă prezintă anumite riscuri la adresa stabilității bugetare.***

Spania (1,2%). În ceea ce privește **impozitele pe proprietate**. România încasează din acestea circa 0,9% din PIB, mult sub media UE de 1,3%. **Nivelul modest** al impozitelor pe proprietăți imobiliare în multe state membre și mai ales în **România**, sugerează faptul că există loc pentru o schimbare la nivel fiscal în viitor cu atât mai mult cu cât deficitele bugetare sunt tot mai greu de finanțat.

